

Treba li štrajkati protiv reforme znanosti i obrazovanja?

Paket zakona iz područja znanosti i visokog obrazovanja o kojima bi trebala raspravljati Vlada, uznemirio je akademsku zajednicu. Bastion otpora novim zakonima jest Filozofski fakultet u Zagrebu koji je najavio štrajk kao moguću oblik borbe ukoliko Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOŠ) ne povuče zakone iz procedure. O najavljenom reformi razgovarali smo s dvoje profesora toga fakulteta: prof. dr. Andreom Zlatar iz inicijative Akademska solidarnost, čiji članovi najavljuju štrajk, i doc. dr. Pavelom Gregorićem, koji ne podržava štrajk.

• Tanja Rudež

1 Akademska solidarnost najavljuje štrajk ukoliko se ne odustane od zakona. Zašto podržavate štrajk?

2 Jedan od kamena smutnji su školarine koje bi prema prijedlogu zakona trebale biti ukinute, ali se uvode upisnine. Što je po vama tu problematično?

3 Jedan od glavnih prigovora novim zakonima je da se inzistira na komercijalizaciji znanosti. Možete li to ukratko pojasniti?

4 Među prigovorima je i onaj da se ukida autonomija sveučilišta i uvodi politička kontrola?

5 Zašto MZOŠ inzistira na tome da se zakoni donesu prije izbora?

Da, školarina ne može rasti do 40 posto prosječne plaće

Andrea Zlatar Violić (50) redovita je profesorica na Odsjeku za komparativnu književnost FF-a. Diplomirala je komparativnu književnost i filozofiju na FF-u, gdje je kasnije magistrirala i doktorirala

1 Od osnivanja Akademske solidarnosti sudjelujem u njezinu radu i podupirem i stavove i način rada AS-a, prije svega zato što promovira ideju solidarnosti u akademskoj zajednici, koja uključuje i studente i nastavnike svih generacija, te inzistira da je pitanje potpuno financiranog javnog obrazovanja od ključne važnosti za naše društvo u cjelini. Još od prvih prijedloga novih zakona o visokom obrazovanju, znanosti i sveučilištu i rasprava koje su se vodile u akademskoj zajednici, bilo je jasno da se ti zakoni ne daju "popraviti", "dorađiti", već da ih se mora odbaciti u cjelini i početi raditi prvo na analizi sadašnjega stanja u našem sveučilišnom i znanstvenom pogonu, a zatim na oblikovanju nacionalne strategije ra-

zvoja visokog obrazovanja i znanosti.

2 Pitanje školarina bilo je "okidač" za prve studentske prosvjede i blokade fakulteta prije dvije godine. U ovom prijedlogu zakona školarine se samo preimenuju u upisnine, a one mogu rasti do 40 posto prosječne plaće, dakle oko 3000 po semestru; jednako tako nije jasno definirana ideja "uspješnog studenta".

Itekako postoji mogućnost da neki fakultet/sveučilište propiše uspješnost s punim kapacitetom ECTS-a, 60 bodova po godini, a "izvrsnost" s prosjekom 5,00 i oblikuje tarifu upisnina za sve one koji to ne ispunjavaju.

Ovi zakoni upravo omogućuju proizvoljno i nekontrolirano oblikovanje "cjenika" studija.

3 Umjesto da Vlada, kao što je obećala za vrijeme nametanja Bolonjske

reformi, pojača ulaganja u znanost i visoko obrazovanje, s tendencijom prema 1,7 posto budžeta, sada se izdvaja jedva nekih 0,7-0,8 posto. I naravno da se onda taj pad javnog financiranja želi drugi put naplatiti iz sredstava poreznih obveznika, pomoću upisnina. Drugi tip komercijalizacije koju propagiraju i GS Vijeće i MZOŠ, jest vezanje studijskih programa uz "potrebe gospodarstva". U situaciji u kojoj je hrvatsko gospodarstvo gotovo potpuno razoreno, i također nema strategiju razvoja, kako itko uopće može govoriti o potrebama tržišta?

Eto, Bolonjska reforma je proizvela već nekoliko generacija "bakalara" koje tržište uopće ne prepoznaje. A ideja o tome da se znanost izručuje gospodarstvu, kosi se s temeljnim načelom istraživačke slobode, jer će se financirati ona istraživanja koja "koriste

Znanost kojom se gospodarstvo ne može okoristiti, odumrijet će

gospodarstvu". Temeljna istraživanja kao i znanstvena područja koja nisu direktno upotrebljiva životarit će i postupno odumirati.

4 O tome su se najbolje izjasnili kolege s Prava: uvođenje upravnih vijeća u koja ulaze političari, smanjivanje ovlasti sveučilišnih senata i rektora, sve su to oblici kojima se sveučilišta podvrgavaju političkoj kontroli, čime se krši Ustavom zajamčena sveučilišna autonomija. Treba upozoriti da upravo Zakon o sveučilištu zadire i u pitanja samostalnog uređenja unutarnjeg ustroja, što je kršenje Ustavom zajamčene autonomije sveučilišta.

5 Osim političkog voluntarizma i nasilja, ne mogu naći nijedan razlog zašto se to sada radi.

ANDREA ZLATAR VS. PAVEL GREGORIĆ

NE, sveučilišta žive od poreza i političari ih moraju nadzirati

Pavel Gregorić (39) docent je na Odsjeku za filozofiju FF-a. Diplomirao je filozofiju i komparativnu književnost na FF-u, a magistrirao i doktorirao filozofiju na Sveučilištu Oxford

1 Formalno, ne podržavam štrajk jer smatram da donošenje ovih zakona ne ugrožava gospodarske i socijalne interese zaposlenika u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, pa stoga držim da bi on predstavljao kršenje Zakona o radu. Sadržajno, ne podržavam štrajk i jer smatram da bi s novim zakonima naš sustav znanosti i visokog obrazovanja bio u boljem stanju negoli je sada. Time ne želim reći da se u sadašnjim prijedlozima zakona nema što popraviti.

2 Ništa. Smatram da studenti trebaju participirati u troškovima svog studija, dokle god se taj novac vraća u obrazovni sustav i dokle god on nije izlika MZOŠ-u da smanji izdvajanja za visoko

obrazovanje. Predloženi maksimalni iznos participacije čini mi se razuman, a novcem od upisnina mogli bi se pokrivati sveukupni troškovi studija darovitim studentima koji si to inače ne bi mogli priuštiti; moglo bi se investirati u nastavu itd.

3 Prije bih rekao da se inzistira na racionalizaciji znanosti. Postoje znanstvena polja koja nemaju opravdanje za neprofitabilnost i polja koja ga imaju, poput humanističkih znanosti. No, potonje nemalom broju pojedinca omogućuju lagodan život, jer oni izlažu samo na beznačajnim znanstvenim skupovima u organizaciji lokalnih kružoka i objavljuju radove koje ne čita nitko izvan tih kružoka. Dakako, većinu radova objavljuju u znan-

stvenim časopisima koji se uređuju i recenziraju unutar njihovih kružoka, a prema potrebi, nekolicinu istih tih radova ukoriče i prezentiraju kao znanstvene knjige, na temelju kojih im drugi članovi kružoka pišu pozitivne izvještaje za izbor u viša zvanja - sve na trošak poreznih obveznika. Ja nemam akademске solidarnosti s takvima.

4 Naprotiv, autonomija sveučilišta jako se povećava - npr. u pogledu izbora nastavnika, raspodjele novca ili odabira strategije razvoja - iako nisam siguran hoće li naša sveučilišta odmah to znati iskoristiti. Točno je da se omogućuje utjecaj izvršne vlasti na sveučilište, ali to ne smatram spornim. Ako porezni obveznici financiraju sveučilište, nije li odgovorno da izvršna

Ministarstvo ne inzistira na donošenju zakona iz nečasnih razloga

vlast sudjeluje u nadzoru zakonitosti rada sveučilišta i racionalnosti upotrebe njegovih resursa?

Način na koji se to sudjelovanje propisuje u zadnjoj verziji zakona čini mi se boljim nego u prethodnoj, jer Vlada u sveučilišnom vijeće ne može imenovati državne i stranačke dužnosnike, službenike MZOŠ-a ili ljude koji nemaju odgovarajuće obrazovanje i iskustvo. Zašto Vlada ne bi imenovala ljude poput Ivana Đikića?

5 Konsenzus svih strana nije ni moguć. Ne vjerujem da postoje neki nečasni razlozi zbog kojih MZOŠ inzistira na tome da se zakoni donesu prije izbora. Prije je riječ o tome da se završi posao koji je započet prije više od dvije godine. Doduše, mogao se taj posao obaviti i brže i bolje.